

NEIZHPAPA LIUDMILA. *The contents of socio-pedagogical activities of psychological services of educational institutions.*

In the article, consider the basics of socio-pedagogical activities of psychological services of educational institutions according to the new regulations. Described the objectives and directions of the organization of socio-pedagogical work in the institution of secondary education and made their comparison with the activities of the employees of psychological service of educational institutions. It is determined that the contents of socio-pedagogical activities in educational institution is being implemented in four basic aspects: administrative, educational, social, and methodological support. Generalized functions that are implemented by the specialists of psychological services of educational institutions. It is established that the purpose of social pedagogical activities of psychological services of educational institutions is the formation of socially significant personal qualities and skills of pupils, parents and teachers, as well as providing them with the resources and capabilities that provides a complete implementation of each of them of their needs and opportunities in specific social environment.

Key words: socio-pedagogical activity, psychological service of the institution of education, institution of education.

УДК 37.032

Степанова О.А.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ ІНІЦІАЦІЙ В ПЕДАГОГІЦІ ІУДАЇЗМУ

У статті досліджуються традиції національного виховання в релігії іудаїзму, розкривається соціально-педагогічний зміст ініціацій у формі народно-релігійного обряду бар(бат)-міцва. Педагогіка іудаїзму демонструє унікальну методіку вступу прийдешніх поколінь у соціум. Іудейська концепція «дорослості» стала закономірним результатом тривалих пошуків етносу. Аналізується соціальна практика передачі молодому поколінню ідеалів, поглядів, традицій, переконань, норм обцинного співжиття, правил суспільної поведінки, узагальнених народом Ізраїлю упродовж своєї історії на шляху формування національної свідомості нащадків задля духовної єдності поколінь. Практична ідея ритуалу бар(бат) міцва – вибудова особистісних макетів сучасної соціальної поведінки молоді без відриву від історичного національного соціального досвіду.

Ключові слова: ініціація, соціалізація, традиція, релігійний обряд, бар(бат)-міцва, ритуал.

Кожен народ з часів свого становлення сформулював оригінальні макети соціалізації неповнолітніх, традиції навчання їх з певного віку жити самостійно, незалежно, приймати вірні рішення, бути справжніми спадкоємцями народної мудрості минулих поколінь тощо. Така ретрансляція відбувається за двома

рівнями – у сімейному колі через засвоєння досвіду пращурів та на державному – через дотримання встановлених законів і правил їх виконання.

З архаїчних часів народної педагогіки перехід від дитячості до дорослості практикувався в формі ініціацій (від лат. *initiation* – посвячення. «Обряд, що виконується в родовому суспільстві з переходом когось в іншу вікову, соціальну та інші категорії») [1, с.54].

Інститут ініціацій був і є пов'язаним з провідною ідеологією спільноти, розумівся як перепустка в світ дорослих, як шлях до самостійності й соціального визнання в групі, благословення батьків, авторитетних дорослих та соціуму на самовизначення. Сам ритуал ініціації – це зародок організованих форм виховання, завдяки яким підліток проходив психологічну перебудову, набував соціальної значущості, уподібнювався культурному ідеалу роду, вирівнюючи невідповідність між біологічним віком і соціальним статусом. «До кінця випробувань, неофіт набував зовсім іншого існування, ніж до посвяти: він ставав іншим», - писав філософ культури, релігієзнавець М.Еліаде про сутність ініціацій [2, с. 12]. Події ініціації носять сакральний характер, обов'язково насичені глибокими символами «переродження», мають свою структуру й виконують важливу соціальну функцію – закріплення нормативної інформації та структурування соціальної позиції індивіда.

Сьогодні ініціації збереглися в небагатьох культурах у вигляді ритуальних «рудиментів», майже втративши свій глибинний виховний і соціальний зміст. Дослідники від історії педагогіки та етнопедагогіки досить стисло висвітлюють його, однак у деяких сучасних культурах і сьогодні ритуал займає провідне місце в системі народного виховання. Це стосується, перш за все, педагогіки іудаїзму, де перехід дітей у доросле життя супроводжується змістовною духовно-моральною традицією, котра стає відправною точкою для юнаків і юначок в їх соціальному зростанні.

У вітчизняному науковому полі минувшини дослідженням іудаїзму присвячено достатньо зусиль. Свої наукові пошуки здійснили Ю. Вельгаузен (аналіз історії Ізраїлю та становлення релігії іудаїзму), Г. Гретц (історія єврейського етносу і вірувань), М. Лацарус (етика іудаїзму), О. Лопухін (Біблійна історія Старого Заповіту), М. Образцов (аналіз П'ятикнижжя Мойсея) та ін. Так чи інакше ці поважні науковці торкалися теми ініціацій у контексті релігійної обрядовості народу Ізраїлю, однак не призначали їм особливої уваги в контексті соціалізації молоді.

Більш глибокі дослідження іудаїзму в вітчизняній науці сталися в кінці ХХ – поч. ХХІ ст. як результат десекуляризації в душі нових часів плюралізму. Таким чином відбулося повернення релігії в суспільну сферу та сферу наукових пошуків, результатом чого стало розширення наукового об'єкту досліджень різних аспектів іудаїзму в вітчизняній філософській, соціологічній та педагогічній науці (М. Антонов, Ш. Аріель, В. Єленський, І. Зільбер, А. Колодний, В. Любченко, О. Петриківська, Є. Торчинов, І. Тульпе, Л. Фінберг, М. Фішбейн П. Яроцький та ін.), серед яких педагогічні дослідження зайняли досить помітне місце (С. Бусигіна, С. Белковський, А. Геркерова, С. Єфремов, О. Овчаренко). Однак потребує поглибленого вивчення конфесійне виховання особистості, котре, як і

раніше, має провідне значення у вихованні громадянина-іудея, позаяк релігія є складовою частиною самобутньої педагогічної культури народу Ізраїлю.

Сьогодні в Україні проживає значна частка громадян єврейської національності, які намагаються зберігати свою ідентичність через дотримання традицій виховання наступних поколінь, звиклих жити згідно заповітів праотців нації.

Релігія іудаїзму особливу увагу приділяє вихованню нових членів іудейської общини, спроможних засвоїти й виконувати традиції народу, який віками вибудовував закони й правила співжиття в межах етносу, а також закони взаємодії з іншими народами світу задля збереження своєї автентичності.

Мета дослідження полягає в поглибленому вивченні традицій виховання підростаючого покоління в релігії іудаїзму, зокрема, обряду соціалізації в дорослий світ.

Релігійна система іудаїзму складалася тисячоліттями й зафіксована у Галахі (івр. букв. «шлях, яким йдуть») – це збірна назва національного кодексу законів – галахотів, інструкція практичних дій єврея за будь-яких ситуацій і обставин. Галаха вводить особистість у світ іудейських традицій, однак більш детально правила поведінки єврейського народу викладено в джерелі «Шульхан Арух» (івр. букв. «малий накритий стіл»). Це припис релігійного виховання нащадків, що вийшов друком у 1565 р. у Венеції за редакцією законовчителя, кодифікатора талмудійного закону Йосипа Каро (1488-1575 рр.) «Шульхан Арух» має 613 приписів (івр. тарьяг міцвот), котрі поділяються на 248 міцвот, обов'язкових до виконання (за числом органів людського тіла) та 365 заборон згідно трактату «Макот» (за числом днів сонячного року). У Східній Європі більш поширений Кіцур Шульхан Арух (спрощена версія основного джерела), виданий 1865 року Ш. Ганцфридом, що жив в Ужгороді (колись Унгвар) на Закарпатті.

Сьогодні іудей, який прагне жити за законами Тори, має діяти згідно Кіцур Шульхан Арух, такого собі довідника життя, в якому усі необхідні традиції структуровано за принципом: повсякденні – молитва, благословення трапези, щонедільні – Шаббат, щорічні – Рош Ходеш, свята, пости та ті, що виконують один раз за життя – народження, обрізання, бар(бат)-міцва, смерть.

Галахійні приписи охоплюють увесь життєвий цикл іудеїв, розкривають зміст народного виховання в єврейській родині та общині, нормують соціальний досвід громадян, що передається з покоління в покоління: «Людину створено так, щоб у своїх справах вона йшла за своїми близькими, друзями та земляками» [3]. Кіцур Шульхан Арух 29 повністю присвячено формуванню якостей особистості, схвалених єврейською спільнотою. Зокрема, найкращим варіантом виховання називається принцип «середини» - дитину необхідно з народження привчати відмовлятися від того, що, зазвичай, називається «крайнощами»: «Правильний шлях до блага полягає в тому, щоб людина привчила себе обирати середину» [3]. Діти мають досягнути категорію «міри» - в міру їсти, в міру веселитися, в міру заощаджувати, в міру витратити, в міру працювати, в міру засмучуватися, позаяк усе «безмірне» - некорисне для душі та тіла іудея. Саме той, хто навчиться триматися середини, вважатиметься «цадиком» (івр. букв. мудрецем), і немає серед іудеїв більшої нагороди для батьків, як виховати цадика. Також висувається

вимога привчити дитину товаришувати з праведниками, «сидіти біля мудреців», що сформульовано в надзвичайній художньо-образній формі: «Хай впаде на тебе пил з їхніх ніг і пий з жадністю слова їх», бо тільки від мудрих людина стає мудрою та єднається з Найвищим [3].

Кіцур Шульхан Арух 165 – це закони виховання дітей, де першими словами є: «Кожен батько зобов'язаний виховувати і привчати своїх малолітніх дітей усіх заповідей Тори та заповідей, котрі сформульовані мудрецьями»[3]. Цінним тут є порада виховувати дітей, згідно можливостей їх розуму, але обов'язково привчати не порушувати законів співжиття. Якщо дитина все ж не виконує умов, то її чекає досить суворе покарання – побиття палицями, але без жорстокості. Альтернативою покаранню є можливість дитиною дати певне зобов'язання на знак покаяння. Також в іудейському вихованні не прийнято лякати дитину майбутнім покаранням, його треба здійснювати одразу за фактом порушення правил поведінки, не відкладаючи.

Занурення в духовні джерела іудаїзму та їх аналіз дає можливість більш детально дослідити традиції соціалізації підлітків, вивчити ритуали ініціації, скласти уяву про соціальні вимоги щодо становлення особистості та її участі в соціальному житті єврейської общини.

Заповіді Тори як загально ухвалений порядок життя народу, дані виключено дорослим людям, спроможним усвідомлювати свою відповідальність перед Найвищим Авторитетом, робити свій моральний і соціальний вибір, тим, хто вже вміє давати оцінку своїм вчинкам і має право оцінювати інших членів суспільства. Батьківська етика полягає в дотриманні найважливішої з настанов: виховати своїх дітей справжніми іудеями, передати їм релігійні традиції єврейського народу через символічні дії наочно-образними засобами в формі посвячення, що є результатом духовних та моральних зусиль багатьох поколінь від часів отримання вибраним народом Ковчегу Заповіту. Саме батько в іудейській родині призначений Найвищими Силами берегти закони й традиції виховання прийдешньої молоді, а саме:

- зробити обрізання сину;
- дати дітям гідне ім'я;
- навчити дітей Тори;
- надати дітям можливість отримати світську освіту;
- допомогти дітям опанувати професію;
- одружити дітей задля створення нової єврейської родини.

Це той соціально виважений і перевірений часом комплекс знань, умінь і навичок, котрий допоможе молоді сформувати затверджені соціальні якості, ідеали, успішно опанувати навколишнє середовище, віднайти своє місце в ньому, увійти в світ соціальних контактів і стосунків, бути готовим до виконання соціальних ролей, вміти швидко адаптуватися до нових соціальних умов.

Народні традиції виховання запевняють батьків, що найкраще, що може дати дитині родина – сформувати світогляд за батьківським зразком мідот (івр. букв. риси характеру за Торою), без тиску ввести в світ Закону в день досягнення повноліття. Батьки зобов'язані організувати для нащадків вивчення Тори найкращим чином, щоб діти знали, що є Бог, що Він один, що Його треба любити,

боятися і слухатися, а головне – служити Йому. Саме така людина вважається «вдало вихованою», бо вона опанувала найкращі національні чесноти, стала вільною від зайвих страхів і хвилювань, готова виконувати свій духовний обов'язок з радістю, будувати стосунки з батьками, користуючись міцвот 210 – «поважати батьків» та 211 – «трепетати перед батьками на основі любові до Всевишнього й віри в Нього» [4].

Сімейна педагогіка іудаїзму практикує хінух (івр. букв. виховання) практикує закон «двох рук»: права, більш сильна рука, має пригортати дитину до себе; ліва, слабша, - відштовхувати, щоб вселити страх, тоді виховання буде збалансованим з легким перевантаженням у бік любові.

Прийоми національного виховання є традиційними для виховної практики іудаїзму – покарання, заохочення, орієнтація на авторитети та особистий приклад. В основі батьківської влади над дитиною лежать любов, довіра, мудрість, поміркованість, справедливість, такі стосунки, котрі встановлені Всевишнім і схвалені соціумом. Таке виховання має відображати динаміку стосунків між людиною та її Творцем, що забезпечує відсутність конфлікту поколінь, безумовне слідування законам Тори, упевненість в тому, що «... є Око, котре усе бачить, і Вуха, котре усе чує» [4]. А страх перед покаранням, впевнені батьки-євреї, стимулює послух, бо він ґрунтується на любові, що тягне за собою обережність не послухатися того, кого любиш. Таким чином, саме любов до дитини лежить в основі виховної системи іудаїзму, котра прагне тшува (івр. букв. «повернення») – покаяння й самовдосконалення заради життя в гармонії з самим собою, з родиною, общиною і світом загалом.

Іудаїзм сформулював свою унікальну традицію допуску дитини в доросле життя, встановивши вікові межі, котрі дозволяють неповнолітніх вважати дорослими людьми, спроможними вповні виконувати закони Тори. Для хлопчиків такий день приходить за досягнення 13 років, для дівчат – 12 за єврейським календарем, бо сказано, що «жінка поспішає до мудрості».

Коріння ініціації в іудаїзмі сягають ранніх стадій розвитку єврейської нації. Це день передачі молодому поколінню духовних надбань народу Ізраїлю. Перехід до дорослості супроводжується сакральними ритуальними діями, в яких ідеалізовано концентровані майбутні сподівання батьків і народної общини щодо майбутніх поколінь. Ініціації допомагають єврейській молоді общинні інтереси прийняти як особисті й з гідністю передавати їх далі, дотримуючись найменших подробиць. Тисячоліттями ідеї ініціації залишаються незмінними, а незначні доповнення відбуваються лише в побутовій формі.

Здійснення ритуалу «переходу» свідчить про готовність батьків надати можливість своїй дитині перейти з одного рівня свого соціального досвіду на більш вищий, отримати інструкції на подальше життя й усвідомити підлітком своє соціальне право на трансформацію.

Тора й Талмуд (івр. букв. вчення, наука, кодекс релігійно-юридичних правил життя євреїв) не вказують на спеціальні приготування до цього важливого дня в житті молодої людини, однак народні традиції склалися ще з часів пророка Авраама, який влаштував пишну трапезу в день повноліття сина Іцхака: «І виросло дитя, і було відлучено від матері ...» [4, с. 21]. Відтоді «перехід» до

дорослого життя стає життєрадісним святом для родини й для молодої людини; це допуск до дорослого світу, вільне й відповідальне користування законодавством, збільшення соціальних прав, вимог і відповідальності. Ця традиція має назву бар-міцва для хлопчиків (івр. бар букв. син; міцва – наказ, заповідь) і бат-міцва для дівчат (івр. бат букв. дочка), це права й правила дорослої поведінки для хлопців і дівчат підліткового віку.

Термін «бар (бат)-міцва» вперше з'явився у Талмуді в V ст. для означення особи, яка отримує право прийняти закони Тори, користуватися юридичними правами. У сучасному розумінні ритуал присутній в житті іудеїв з XIV ст., змінивши більш архаїчне поняття «га доль» (івр. букв. дорослий) та «бар-оншин» (івр. букв. «син покарання»), тобто той, з кого можна спитати, кого вже можна карати.

День бар (бат)-міцва особливий; він відраховує час дозволу користуватися дорослими правами й виконувати дорослі обов'язки, серед яких:

- моральна й юридична відповідальність за свої вчинки;
- дотримання суспільної поведінки;
- обов'язок дотримуватися 613 законів Тори;
- право бути викликаним до читання Тори й брати участь у міньяні;
- право розпочати свою справу, свій бізнес;
- право мати приватну власність;
- право вступати у шлюб;
- право змінювати місце проживання й жити окремо від батьків.

Традиційно бар (бат)-міцва не була приводом для гучного святкування, однак останні 100-120 років цей день в житті молодої людини батьки прагнуть зробити святковим, змістовним, пам'ятним. Єврейські родини влаштовують справді величне свято для дитини та общини, дотримуючись основних правил святкування.

Важливо підкреслити, що доба в народі Ізраїлю починається з вечора, а значить і доросле життя іудея бере свій початок саме в цей час. Батько підлітка промовляє подяку, котра має глибокий соціально-педагогічний сенс: «Дякую Всевишньому, що звільнив мене від покарання за гріхи мого сина!», це означає, що хлопчик отримав право вступити в доросле життя.

Обряд переходу передбачає виконання найголовнішої заповіді Тори – публічне читання слів клятви (драша), котру далі необхідно вимовляти двічі на день – ранком і ввечері. У перекладі вона звучить так: «Слухай, Ізраїлю! Всевишній керує нашою долею, Всевишній Один і ніхто більше!»

Для того, щоб цей виступ був публічним, за традицією, напередодні оповіщається община, що син з певної родини даватиме клятву в присутності єдиновірців і привселюдно отримає право на самостійне життя. Щоб молитва вважалася публічною і законною, чи вдома, чи в синагозі, її необхідно прочитати перед десятьма свідками дорослих євреїв-чоловіків, яким виповнилося більше 13 років – міньян – (івр. букв. число, рахунок). Це необхідна кількість осіб для богослужіння, що складає конгрегацію (лат. букв. об'єднання), котра потрібна, щоб молитва вважалася общинною, а не індивідуальною, позаяк певні місця в молитві необхідно вимовляти разом. Іудеї вірять, що в кожного з них Господь

заклав потенціал десяти людей, і коли десять іудеїв збираються для духовної роботи, в їх душах відбувається особливе єднання – стан гармонії, котрий відтворює усю структуру процесу реалізації Волі Всевишнього.

Іудеї вірять, що душа хлопчика стає гармонійною тільки в 13 років і саме цей вік відповідає тим вимогам, що висунуті до підготовки ініціації. У процес підготовки входить:

- вивчення прийомів правильного читання сувою Тори, з правильною інтонацією, щоб у час приходу святкового моменту гідно прочитати в бей кнесеті (синагозі) відповідний уривок твору;

- складання й вивчення тексту першої публічної промови з уривками Тори та їх пояснення, а також підготовка слів подяки батькам, учителям, родичам, членам общини;

- репетиція промови;

- засвоєння правил користування тфілін (спеціальні коробки для зберігання пергаментів з уривками текстів Тори), котрі щоденно, окрім суботи й свят, що згадані у Торі, одягають під час читання ранкової молитви. Тфілін батькам необхідно придбати для сина заздалегідь, щоб у день посвяти він вже вмів правильно намотувати ремінці на ліву руку й прилаштувати тфілін на голову, звик тримати їх у чистоті й правильно зберігати, позаяк він символізує вихід євреїв з Єгипту, молитву про стійкість перед спокусами, віру в те, що весь єврейський народ збереться в Ізраїлі.

Загалом обряд для хлопчиків перетворюється на перегляд вмінь юнака, його духовних досягнень і готовності до відповідального життя.

Дівочий ритуал бат-міцва проходить дещо скромніше, ніж святкування у хлопців. Це пов'язано з тим, що дівчата не виконують певних заповідей, котрі стосуються хлопців, бо народна традиція вивільнила жіноцтво для виконання їх головної місії – продовжити єврейський рід, стати матір'ю, виховувати дітей, доглядати господу та ін. Однак дівчата отримують зобов'язання, наприклад, запалювати 2 суботні свічки – одну як заповіт «Пам'ятай!» і другу як заповіт «Охороняй!», відділяти халу (єврейський традиційний святковий хліб) від тіста: «І Господь промовляв до Мойсея, говорячи: промовляй до синів Ізраїлевих, та й скажи їм: як ви ввійдете до Краю, що Я впроваджую вас туди, то станеться, коли ви їстимете хліб того Краю, ви принесете приношення для Господа. Як початок діж ваших, хали принесете на приношення, як приношення току, принесете його. Від початку діж ваших дасте Господу приношення, постанова для ваших поколінь!» [4, с. 15;17-21].

У підготовчий період 12-річна дівчинка має вже знати молитви, засвоїти закони й практику їх дотримання. Дівчата також готують святкову промову, в якій обов'язково правильно розставити акценти, вибудувати шкалу особистих та суспільних цінностей. Спочатку звучать слова подяки Всевишньому, що створив жінку за своїм бажанням, перерахування тих правил, які вже готова виконувати дівчинка, звучать плани на майбутнє доросле життя, тобто так званий «жіночий міцвот». У цьому віці дівчатка вже мають усвідомлювати, що вони не просто жінки, а дочки Царя Царів, які знають, як необхідно поважати закони, себе, родину. Дівчата-підлітки завчають правило: «Роби те, що записано в Торі і не

роби того, що не записано». Дівчата можуть розповісти про ідеал єврейської жінки, котрий передбачає дотримання цнют (івр. букв. скромність) та хесед (івр. букв. милосердя). Дівчата повідомляють, що готові подолати ецер а-ра (івр. букв. дурне начало) до читання «жіночої молитви» таємно і тільки перед жінками (така традиція більш сучасна і пов'язана з ліберальним іудаїзмом).

Бат-міцва для дівчат влаштовується у більш тісному колі рідних, також дозволяється запросити подруг, друзів-хлопців. Це пов'язано з головними чеснотами єврейської дівчини – цнуа (скромністю) і балат хесед (такою, що творить милосердя). Тому виставляти дівчинку перед десятками, а то й сотнями, людей – не педагогічно.

Під час свята дівчинка також отримує важливі для неї подарунки – духовні твори, портрети духовних лідерів, бо духовність іудеїв важливіша за матеріальні статки. Бажано, щоб з цього дня дівчинка почала створювати «свою бібліотеку» з найголовніших книг, за якими пізніше стане навчати й виховувати своїх дітей.

Серед правил проведення бар(бат)-міцва існують і певні заборони. Серед них:

- святкувати ритуал з вживанням не кошерної їжі, в не кошерному закладі. Дотримання кашруту обов'язкове, інакше відбувається пряме заперечення суті свята – дати, з якої підлітки стають дорослими людьми, приймаючи усі правила дотримання законів Тори;
- святкувати ініціації в суботу;
- дарувати дітям надто дорогі подарунки;
- перетворювати ритуал на свято дня народження чи щось інше;
- святкувати бар(бат)-міцва надто пишно.

Сьогодні бар(бат)-міцва все більше схожа на грандіозне свято, де батьки намагаються організувати дійсно пам'ятний день для своїх дітей. Перш за все, це пов'язано з покращенням матеріальних статків пересічних громадян Ізраїлю та наявністю розгалуженої інфраструктури відповідних закладів. І питання про таку підготовку ритуалу сьогодні є дискусійним.

Також для підтримки ритуалу сьогодні проводяться спеціальні заняття для підлітків в спеціальних таборах, де вони вивчають традиції, правила підготовки до ініціації, а іноді й проходять її в колі однолітків і наставників. Досвідчені вихователі готують молодь, використовуючи тренінги, ігри, бесіди, дискусії тощо. Вони розповідають молоді про важливість переходу в доросле життя, про рівень відповідальності за свої дії і вчинки перед народом. Церемонія бар (бат)-міцва пояснюється з різних точок зору: психологічної, педагогічної, культурної, історичної та релігійної.

Ініціації, як і будь-який ритуал, носять сакральний характер, сприяють духовному об'єднанню поколінь, підтримці групових соціальних установок на передачу етнічного суспільного досвіду.

Педагогіка іудаїзму демонструє унікальну методику соціалізації молодого покоління. Така концепція «дорослості» стала закономірним результатом тривалих пошуків етносу від праотців до сьогодення. Іудеї впевнені, що після повноліття починається процес входження людини в суспільство, котрий пов'язаний з минулим, теперішнім і майбутнім життям Ізраїлю.

Традиція бар (бат)-мицва – це феномен національної культури народу Ізраїлю, який тисячоліттями зберігає свій зміст і форму та призваний підтримувати духовний зв'язок нації. З соціально-педагогічної точки зору, обряд повноліття дозволяє підліткам зрозуміти реальність, її вияви, принципи. Привчає до думки, що прийшов час самому піклуватися про себе, а потім і про своїх батьків.

В іудаїзмі ініціація носить послідовний двосторонній характер: підліток прагне бути дорослим, вільним, незалежним, а батьки сприяють цьому згідно духовних законів та народних традицій. Відпускаючи дитину в дорослий світ, батьки тактовно і ненав'язливо вводять її в коло общинних інтересів, традицій організації особистого, професійного життя й національного буття. Практична ідея ініціації в іудаїзмі – надання можливості підлітку робити свій вибір, мінімізація тиску дорослих на вибудову особистісних макетів соціальної поведінки, не відриваючись від історичного національного соціального досвіду.

Перспективи подальших досліджень лежать у площині вивчення виховних традицій іудеїв, механізмів соціалізації в рідній країні та за її межами.

Використана література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови // В.Бусел. - К.: Перун, 2009. - 1736 с.
2. Элиаде М. Тайные общества: обряды инициации и посвящения. [Текст] / М.Элиаде. - К.: София, - М.: Гелиос, 2002.- 352 с.
3. Кицур Шульхан Арух. / Конгресс Еврейских Религиозных Организаций и Объединений в России. – М., 1999. – Режим доступа: https://toldot.ru/cycles/cycles_302.html
4. Тора. – М.: Издательство Мосты культуры / Гешиарим, 2010.-1462 с.
5. Нариси з історії та культури євреїв України / Ред. Л. Фінберг, В. Любченко.- К.: Дух і Літера, 2009. - 440 с.

СТЕПАНОВА ЕЛЕНА АНАТОЛЬЕВНА. Соціально-педагогічне содержание ініціацій в педагогіці іудаїзму.

В статті досліджуються традиції національного виховання в іудаїзмі, розкривається соціально-педагогічне содержание ініціацій в формі народно-религійного обряду бар(бат)-мицва. Педагогіка іудаїзму демонструє унікальну методіку вступлення грядущих поколінь в соціум. Іудейська концепція «взрослості» стала закономірним результатом довгих пошуків етноса. Аналізується соціальна практика передачі молодому поколінню ідеалів, поглядів, традицій, переконань, норм громадської життя, правил соціального поведіння, узагальнених народом Ізраїля на протязі своєї історії на шляху формування національного свідомості потомків во ім'я духовного об'єднання поколінь. Практична ідея ритуалу бар(бат)-мицва – виховання особистісних макетів соціального поведіння молоді без відірвання від історичного національного соціального досвіду.

Ключові слова: ініціація, соціалізація, традиція, релігійний обряд, бар(бат)-мицва, ритуал.

STEPANOVA ELENA. *The article explores the traditions of national education in the religion of Judaism, reveals the socio-pedagogical content of initiations in the form of the people's religious rite of bar(bat) -mitzvah. Is analysed the social practice of transferring to the younger generation of ideals, views, traditions, beliefs, norms of community coexistence, rules of social behaviour, generalised by the people of Israel throughout its history. Judaism formulated its unique tradition of child admission into adulthood, establishing an age framework that allows minors to be considered as adults who are able to fulfil the laws of the Torah. Ritual of bar(bat) -mitzvah is an obligatory act of transition from childhood and adolescence to the adulthood in the presence of witnesses. Initialisations help Jewish youngsters professing Judaism, to take the community interests as personal and to pass them on with dignity, adhering to the smallest details that remain unchanged for centuries. The "transition" ritual execution testifies the willingness of parents to provide an opportunity for their child to move to a higher level of social experience, to receive instructions for further life and to realise, as a teenager, his social right to transformation. The day of bar (bat) – mitzvah is special; it counts down the time when it is allowed to use adult rights and fulfill adult obligations, including moral and legal responsibility for the actions, the implementation of social norms, promises to fulfil the 316 laws of the Torah, participate in the minyan, the right to start a business and own private property, create a family and live separately from parents. The ritual of bar (bat) -mitzvah commits the spiritual unification of generations; it is a national culture phenomenon of Israel people, where a teenager strives to become an adult, which is characteristic for this age period, and parents contribute to this, according to spiritual rules and worldly wisdom. The practical idea of this ritual is building personal models of social behaviour, without detaching from the historical, national and social experience.*

Keywords: initiation, socialisation, tradition, religious rite, bar (bat) - mitzvah, ritual.

УДК 004.738.5:[159.9+37.013

Ясточкіна І.А.

ІНТЕРНЕТ-КОНСУЛЬТУВАННЯ ЯК НОВА ТЕХНОЛОГІЯ В ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

В статті розглянуто актуальну проблему психолого-педагогічного консультування за допомогою інтернет-технологій. Підкреслено, що теоретичне та філософсько-методологічне вивчення проблеми у вітчизняній науці є малодослідженим. Наголошено на перспективності використання інтернет-технологій в консультативній практиці. Серед основних причин: інтернет-ресурси стають все більш популярними в якості засобів спілкування, швидкої передачі інформації, є засобом презентації та реалізації професійних послуг. Окреслено особливості дистанційного консультування. Зазначено проблематику та форми роботи інтернет-консультантів. Проаналізовано переваги та